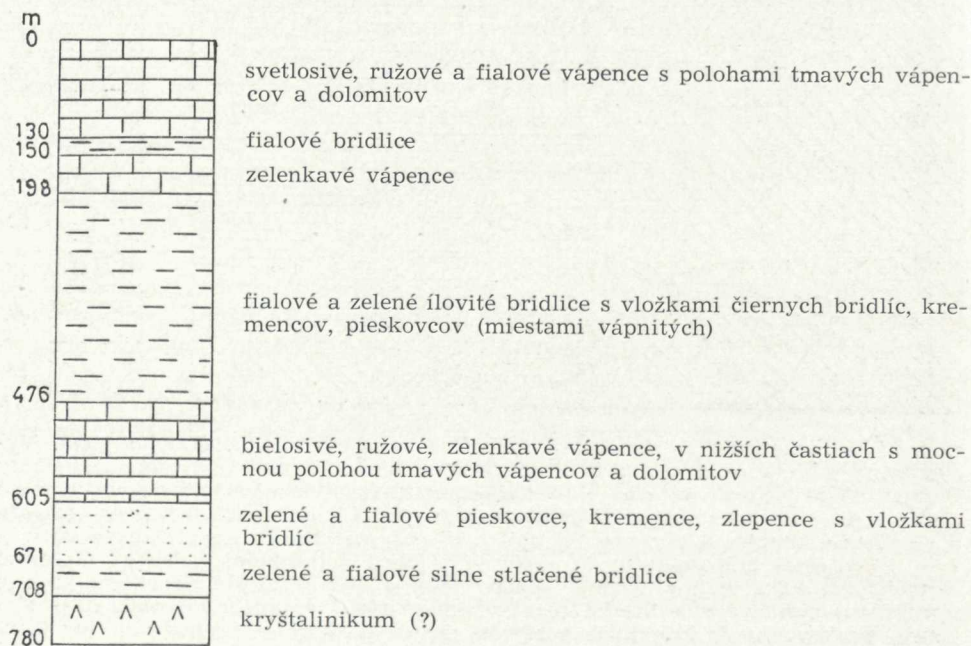

Čermeľ — mladšie paleozoikum a trias

(P. Grecula)

Pásmo gemerika na styku s kryštalinikom Čiernej hory tvorí staropaleozická čermelská séria (ekvivalent gelnickej série), mladšie paleozoikum a trias. V dôsledku násunu príkrovu gemerika na kryštalinikum Čiernej hory horninové komplexy sú tektonicky redukované a intenzívne zošupinatené. Pre riešenie litologického vývoja jednotlivých útvarov a vzťahu gemerika ku kryštaliniku bol v Čermeľskom údolí, asi 12 km severne od Košíc, lokalizovaný vrt SGR-V-10. Keďže vrt je ešte v prevádzke, účastníci exkurzie sa s geologickými výsledkami zoznámia až pri obhliadke vrtného jadra.

Obr. 12. Zjednodušený litologický profil vrtom SGR—V—10

Fig. 12. Simplified Lithological Profile of the SGR—V—10 Borehole

Alpínsko-ofiolitová formácia Spišsko-gemerského rudohoria

(D. Hovorka)

Telesá bazických a ultrabazických hornín sú známe z rozličných útvarov Spišsko-gemerského rudohoria: z kambrosilúru (?) gelnickej série, kde oproti prevládajúcim kyslým eruptívam tvoria len podradné zastúpené telesá, z de-

vónu (?) rakoveckej série, v ktorej tvoria horninovú náplň diabázo-spilito-keratofýrovej formácie, z karbónu najmä južného pruhu (bázické intruzíva a efuzíva, ojedinele aj ultrabázické telesá); z meliatskej série (perm—trias) sú známe telesá bazitov a ultrabazitov a napokon telesá pestrého petrografického typu z triasu. Posledné tvoria náplň alpínskej ofiolitovej formácie Spišsko-gemerského rudohoria.

Masívy alpínskej ofiolitovej formácie Spišsko-gemerského rudohoria z petrografického hľadiska sú:

a) *Lherzolito-harzburgitová subformácia*, do ktorej okrem horninových typov uvedených v názve patria aj ojedinele zistené dunity a pyroxenity. Pre telesá ultrabazitov je charakteristická intenzívna serpentinizácia (70—95 %) s lokálnym vývinom chryzotilu žilného typu (Dobšiná, Jasov, Jaklovce). Lherzolito-harzburgitová horninová asociácia predstavuje pravdepodobne nediferencovaný, resp. málo diferencovaný materiál vrchného plášťa. Ide o typické „nezakorenené“, resp. „alpinotypné“ telesá. Na základe všeobecnej prítomnosti chromspinelidov sa celá asociácia tohto typu označuje aj ako „spinelové peridotity“. Na telese v západnej časti košickej kotliny, ktorá je najpravdepodobnejšie tiež členom tejto subformácie, bola v ostatných rokoch zistená fosilná kôra zvetrávania (skrytokryštalický magnezit, reziduálne Ni zrudnenie).

b) *Spilito-keratofýrová subformácia*, ktorá bola definovaná len v ostatnom čase. Vzájomné vekové vzťahy členov uvedených subformácií vyplývajú z kontaktno-hydrotermálneho pôsobenia bázických magiem na serpentinity (Bretka, Jaklovce). Charakteristickým členom subformácie sú spilitizované diabázy, známe z mnohých lokalít severogemeridného a juhogemeridného pruhu mezozoika, a nátriové keratofýry ($\pm$ kremité keratofýry) z oblasti Jakloviec pri Margecanoch.

c) Geneticky odlišným členom ofiolitovej formácie sú *metamorfované bazity s glaukofánom*. Vznikli zložitými magmato-metamorfnými procesmi (magmatická diferenciácia, spilitizácia a lokálne pravdepodobne aj nátriová metasomatóza, vysokotlakový metamorfizmus) z hornín spilit-keratofýrovej subformácie v tektonicky exponovanej zóne smeru V—Z. Pritom tvorba súčasných textúrnych znakov (miestami detailné prevrásnenie) a minerálnej asociácie sa najpravdepodobnejšie viaže na kriedové fázy alpínskeho orogénu. Celú asociáciu telies bazitov s glaukofánom možno označiť ako subformáciu metabazitov vysokotlakového (glaukofánového) metamorfizmu.

Lokalizáciu rozhodujúcej väčšiny telies alpinotypných ultrabazitov v najjužnejšej geologickej jednotke Západných Karpát, i napriek veľkému plošnému rozšíreniu mezozoických komplexov Západných Karpát, podmieňuje plytko uložená Moho plocha, t. j. v oblasť s najtenšou kôrou. Na základe priestorovej súzby telies alpínskej ofiolitovej formácie na zlomové systémy I. radu, podobne ako je to aj pri telesách v karbóne a v meliatskej sérii, posledné predstavujú synchronne členy lherzolito-harzburgitovej formácie v triase. Ide pri intrúzii len o „hlbšie“ uviaznuté členy alpínskej ofiolitovej formácie Spišsko-gemerského rudohoria.

10. Jaklovce — ultrabázické horniny spodnotriasového veku

(J. Zlocha)

V severnej časti Spišsko-gemerského rudohoria poznáme výskyty ultrabá-